
Unutrašnje uređenje palače Vranyczany- -Dobrinović u Zagrebu

Đurđa Petravić-Klaić

Moderna galerije

Prethodno priopćenje - UDK

747:728.31](497.5 Zagreb)(091)"14"

75.034(450)7

Na temelju fotografija interieura iz 1884. Milana Vranyczany-Dobrinovića, sina baruna Ljudevita Vranyczany-a, od kojih se neke po prvi put objavljuju, autorica analizira unutarne uređenje palače Vranyczany u Zagrebu. Posebno istražuje ikonografski i stilski stropnu sliku nad reprezentativnim stubištem palače, do sada također neobjavlenu. Sliku nepoznatog autora "Midin sud" pripisuje venecijanskom baroku i datira je približno krajem 17. i poč. 18. st.

Palaču baruna Ljudevita Vranyczany Dobrinovića u Zagrebu, Strossmayerov trg 12, projektirao je Otto von Hoffer, suradnik bečkog arhitekta Carla von Hasenauera, graditeljske radove izveo je Ferdo Kondrat "inžinir i građevni poduzetnik iz Zagreba", a bila je dovršena 1883. godine.¹ Jedna je od građevina što, zajedno s palačom Buratti, palačom suda i Akademijom formira Zrinski trg - prvi historicistički trg u Zagrebu. Jednim svojim krilom proteže se nasuprot Akademijine palače, na sadašnjem Strossmayerovom trgu, a drugim duž Kukovićeve ulice, današnje ulice Andrije Hebranga. Iako su dosadašnja istraživanja iznijela vrijedne spoznaje o palači - detaljnu analizu arhitektonskog korpusa s navodima izvođača klesarskih, kiparskih, stolarskih i bravarskih radova², te značenje palače u

¹Ivanuša, D. Palača Ljudevita Vranyczany Dobrinovića u Zagrebu. Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XXIII/1974., br.3-4, str. 78-83

²U Vijestima društva inžinira i arhitekta u Zagrebu, god. VI, br 4, str. 25, 31, prosinac 1885. navedeni su slijedeći izvođači radova: Klesarske radnje: g. Tonies iz Ljubljane, Luigi Pierotti i A. Baumgarten, oba iz Zagreba. Kiparske radnje: ornamente od cementa izveo je A. Bestebner iz Zagreba, kipove od kamena L. Pierotti, glavice stupova od kamena Tonies iz Ljubljane. Stolarske radnje: braca Lapp iz Gradca, Budicki i Rajmund iz Zagreba, braća Schlimp iz Beča. Bravarske radnje: braca Lapp iz Gradca, Hamel, Zepolz, Medaric i Mesic iz Zagreba, stjednake Osek iz Zagreba i više inih. Parketi su iz zagrebačke tvornice, a peći iz karlovačke, wienberberške, meissenske, Kornitzerove tvornice peći u Zagrebu, te od Pospešila iz Zagreba i Vurdela iz Gradca.

kontekstu donjogradskog urbanog prostora - proširenje Zrinjskog trga³ - interieuri palače kao i unutarnja dekoracija zidova i stropova, zbog malog broja sačuvane foto-dokumentacije, nisu bili ni dovoljno poznati, ni isticani.

O bogatoj dekoraciji zidnih ploha i raskošnom mobilijaru svjedoče zapisi Ljudevitovog sina dr. Milana Vranyczany Dobrinovića datirani mjesecom ožujkom 1961.g., pohranjeni u Muzeju grada Zagreba, kao i fotografije iz albuma "Palais Ludwig Baron Vranyczany in Agram" nepoznatog bečkog fotografa snimljene 1884. godine⁴. U svojim zapisima dr. M. Vranyczany iznosi podatak o izvješću zagrebačkog dnevnika Pozor (dne. 7. lipnja 1883.) u kojem se posebno hvali prostrani stan barunov "koji obasiže čitavo pročelje i cielu stranu palače u Kukovićevoj ulici u prvom katu". Bečki pak Bauindustrie-Zeitung hvali dekorativne radove u obloj plesnoj dvorani, izrađene u stuccu s figuralnim skupinama i ornamentima "po načinu iznova oživljene starije tehnike u bijelom sadru". Ukrasi su bijelo nijansirani i pozlačeni. Osnovu za dekorativno rješenje unutrašnjosti palače izradio je bečki kipar Reinhold Völkel (1834-1892), a prema njegovoj zamisli stucco dekoraciju zidnih ploha izvela je njegova radionica⁵.

Na fotografijama iz navedenog albuma vidljiva je sva raskoš i bogatstvo, odnosno tipična pretrpanost kasnog historizma interieura prvoga kata palače. Na fotografiji "Billiardzimmer-a", na dijelu zida ovješeno je osamnaest slika raznorodne tematike i stilskih razdoblja: Bogorodica s Isusom, mitološka scena s Bakhom, "fete galante", genre-scena i motiv idiličnog seoskog prizora.

"Boudoir" (ložnica) palače krasi slika s motivom cvjetnog vjenčića i dvije slike pastoralnih motiva od kojih je tek jedan čitljiv - prikaz dražesne djevojke u igri s amoretom, s težištem na dekorativnim efektima i dopadljivosti, a u maniri rokoko⁶. Na fotografiji "Vorhalle" (predvorja) u plitkoj niši iznad kamina slika je pastoralne tematike - dvojica mladića u privoju pred skulpturom iza koje se skriva kupido.

Na fotografiji, pak, stubišnog prostora - "Stiegenhaus", u centralnom polju ogledalnog svoda, slika je o kojoj će biti govora u ovom prikazu⁷. Spomenimo još fotografije ovalne plesne dvorane⁸, plavog salona⁹, blagovaone¹⁰, predvorja¹¹, biblioteke¹² i sobe za biljar¹³. Veoma zanimljivoj zbirci slika baruna Vranyczany-a izgubio se, na žalost, svaki trag, no da je barun bio u posjedu mnogih vrijednih umjetničkih djela govori podatak o uresu interieura dvorca Oroslavlje Gornje koje kupuje 1885. godine¹⁴, kao i zapis kako je "ugledni posjednik iz Zagreba, Lujo barun Vranyczany 1921.

godine poklonio sliku s prikazom Preljubnice pred Kristom Strossmayerovoj galeriji starih majstora u Zagrebu", koja je prema prosudbi dr. Vinka Zlamalika "vrlo zanimljiva kao atributivni problem"¹⁵. Tome pridodajemo i sjećanje dr. Milana Vranyczanya kako je "prigodom otvorenja po njemu poklonjene Galerije slika Jugoslavenskoj akademiji, barun zahvaljivao stojeći u velikoj loggi na uglu palače".

3 Knežević, S. Zagrebačka zelena potkova, str. 69,71., Školska knjiga, Zagreb 1966.

4 Fototeka Muzeja grada Zagreba: Stubište, MGZ 10.777 - II - 10.460; Biblioteka, MGZ 10.780 - II; Boudoir, MGZ 10.782 - II - 10.456; Soba za biljar, MGZ 10.783 - II - 10.458; Blagovaonica, 10.784 - II; Predvorje, MGZ 10.778; Ovalna plesna dvorana, 10.779; Plavi salon, 10.781. Riječ je o fotografskim reprodukcijama originalnih fotografija koje je 1884. u veličini 18x24 cm snimio nepoznati bečki fotograf. Fotografije iz albuma "Palais Ludwig Baron Vranyczany in Agram" danas se nalaze u stalnom postavu Muzeja grada Zagreba.

5 O Reinholdu Völkelu, rođenom u gradiću Neurode 15.8.1834. vidi podatke u: Benezit, E. Dictionnaire critique et documentaire de Peintres, Sculpteurs, Dessinateurs et Graveurs, Librairie Grund, Paris 1966. Sin kipara Völkele, slikar Reinhold Völkel (Wien 26.5.1873—Wien 8.5.1938) i slikar Otto Herschel (Teplitz - Schonau, 31.12.1871.) autori su alegorijske kompozicije (ulje/platno) koja se izvorno nalazila na stropu glavnog stubišta Palace Hotela u Zagrebu, a danas krasi zid kavane istog hotela. Signirana je u donjem desnom uglu: HERSCHEL - VOELKEL, 893 Wien

6 Boudoir sa svjetlo plavo lakiranim pokućstvom, venecijanski luster. Na suprotnom zidu bilo je uzidano veliko zrcalo, visoko kao vrata, te je, kad se je za zabave i plesova maknulo pokućstvo i draperije, od mnogih uzvanika bilo smatrano za vrata, pa su se na veselje već udomaćenih gostiju, novi gosti zabušavali u isto misleći, da je to prolaz u daljnu sobu". (Opis fotografije dr. M. Vranyczany).

7 Mramorno stubište, služi jedino za ulaz u kućevlasnikov stan, u I katu pogled iz trijema. Na plafonu se vidi venecijanska slika koja prikazuje Cara Trajana s kožim ušima. Ona dva velika mramorna stupa su monoliti". (dr. M. Vranyczany).

8 Ovalna plesna dvorana, koja seže od I kata do potkrovlja, te je jedan kat visoka. Pogled na istočni dio dvorane s poprsjem biskupa Strossmayera u niši. U sredini vidi se ogroman kristalni luster, remek-djelo tvornice Lobmeyer u Beču". (dr. M. Vranyczany).

9 Plavi salon sa venecijanskim lusterom (Murano) koji je kasnije zamijenjen sa jednim kristalnim istoga oblika i od iste tvornice kao onaj u plesnoj dvorani, samo u mnogo manjem obliku, a danas se nalazi u posjedu gđe Pipe Arko, Zagreb, Basaričekova br. 22. U zidu salona između onih dviju manjih vratiju bio je veliki ostakljeni otvor, tako da se je već iz Salona moglo gledati u susjednu blagovaonu, pa dalje u salu za pušenje, biblioteku i napokon jedan budoir". (dr. M. Vranyczany). Interieur karakterizira prozračnost rokoko stila. Salon nije pretrpan i zagušen namještajem poput biblioteke i blagovaone. U centralnom dijelu salona je tapecirana garnitura sa stolicama, a uz zid lijevo i desno od vratiju dva niska stolića sa stolicama. Iznad svakog stolića je ogledalo raskošnog okvira. Troja drvena vrata ukrašenih su ploha, a nadvisuju ih sopraporte razigranih ornamenata. Zidovi su obloženi (najvjerojatnije tkaninom cvjetnog uzorka). Strop je uz obode i u uglovima ukrašen štukaturom.

10 Blagovaona s pokućstvom u talijanskoj renesansi, djelo venecijanskih kipara u drvu, braće Panciera, nazvanih Besarel. Pokućstvo, naročito stol i buffet (Kredenz), je duboko rukom rađena rezbarija iz 70-tih godina prošlog stoljeća. Iz blagovaone je vidljiva soba za pušenje, dalje biblioteka". (dr. M. Vranyczany). Glomazno pokućstvo zagušuje prostor. Uz stolnu garnituru u centralnom dijelu prostorije, iza zid obloženom tapetom (tkanina), nižu se visoka kalijeva peć, bočni kredenc i ugaoni niži ormar sa policama. Zid je rastvoren trodijelnim otvorima s dvostrukim stupovima, te je na taj način omogućena komunikacija sa sobom za pušenje i bibliotekom. Pod je pokriven parketom, a strop je drven, kazetiran i oslikan figuralnim prikazima.

Na već spomenutoj fotografiji stubišta palače, na slici koja se nalazi u centralnom polju ogledalnog svoda, razaznaju se obrisi likova i kretnji, pa iako motiv nije sasvim razaznatljiv, neosporno je riječ o istom djelu što se i danas nalazi na istom mjestu iznad reprezentativnog stubišta Moderne galerije, unutar dvostrukog, jednako profiliranog stucco okvira oivičenog vijencem od lišća. Slika u tehnici ulja na platnu, dimenzija 230x260 cm,

11 Vorhalle (oktogonalno predvorje) Pogled na dio predvorja oktogonalnog tlocrta, nadsvođenog kupolom. Ističe se bogata figuralna i ornamentalna stucco dekoracija zidnih ploha, sa simetrično postavljenim pilastrima na uglovima oktogonalne dvorane. Raskošni kapiteli iznad pilastara dotiču vijenac podijeljen u tri različito obrađene i profilirane horizontalne trake. U svakom odjeljku kupole unutar stucco-medaljona urešenih biljnim ornamentima nalazi se oslikano polje. U plitkoj niši iznad kamina slika je pastoralne tematike, a sa svake strane vratiju po jedna brončana skulptura viteza u oklopu sa štitom i kopljem.

12 Biblioteka. Opremljena drvenim ostakljenim ormariima za knjige, minuciozno izrezbarenim komadom pokućstva ispred niskog polukružnog, uz zid vezanog elementa nad kojim je polica s knjigama. Ostalu opremu čini bogato ukrašena drvena balustrada, otvorena nizom lučno povezanih stupića, te stup na čijoj glavici stoji figura-nosač visoke petrolejske svjetiljke s kuglom. Istu figuru s plinskom svjetiljkom zamjećujemo na samoj ivici drugog krila balustrade. Bogate rezbarije ručne izrade nalazimo na sopraportama kao i na ukrasnom vijencu tik do stropa. Strop je drven i kazetiran, a u centralnom se polju naziru kružne, drvene uklade.

13 Soba za biljar. Ujedno je i galerija slika. Uz potrebne rekvizite (masivan drven biljarski stol i pokućstvo - uz zid postavljeni stolić s ladicama, tonet stolac i dva polukružna niska neorenesansna ormarića, prostoriju krase osamnaest slika različite tematike obješenih na višem dijelu zida iznad drvene obloge. U uglu prostorije nalazi se raskošno ornamentirana historičistička, neorenesansna peć na čijem je kupolastom završetku sjedeća figura. Strop je drven i kazetiran, a na krovu jednostavnog lusteru su četiri svijeće.

14 Obad Ščitaroci, M. Dvorci i perivoji Hrvatskog Zagorja, str. 216-219, Školska knjiga, Zagreb, 1991.

15 Zlamalik, V. Strossmayerova galerija starih majstora JAZU, str. 11, Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1982.

16 1921. adaptacija podruma u Etablissement Mascotte prema projektu Svetomira Šimuneca; 1924. od vlasnika, industrijalca Milana Prpića palača je kupljena za Hrvatski seljački dom (najava dogradnje trećeg kata 1925.); 1949. dvorišni paviljon preuređen u predavaonicu; 1962. projekt preuređenja vrtnog paviljona u muzej Miroslava Begovića (navedeni podaci iz knjige su "Zelena zagrebačka potkova, Snješke Knežević, str. 474, Školska knjiga, Zagreb 1966.

17 a) Salon; b) Foyer; c) Stubište; d) Predsoba; e) Blagovaonica f) Biblioteka; g) Soba; h) Garderoba; i) Soba za spavanje; k) dtto gosp. baruna; l) Soba za igranje; m) dtto za kupanje; n) dtto za guvernantu; o) Kuhinja; p) Soba za ustrojenje; q) Izba; r) Soba za služinčad; s) Soba za podvornika; t) Soba za strance

18 Vojtech Zamarovsky navodi uprizorenje ovog mita na grčkim vazama, te kao temu slike Andrije Medulića (1500-1563) pod nazivom "Osuda Midina", datiranu sredinom 16. stoljeća u knjizi "Junaci antičkih mitova" na str. 218-219 (Školska knjiga, Zagreb 1989). Značenje simbola "Apolon" J. Chevalier određuje kao "pobjedu nad žestinom, svladavanje samog sebe i povezivanje strasti i razuma". Po njemu, Apolon simbolizira "najviše produhovljenje i jedan je od najljepših simbola ljudskog uspona". Pan je u službi boga Dionisa koji upravlja neobuzdanostima što ih izaziva opijenost, te simbolizira vraćanje kaotičnim i iskonskim oblicima života, što ih izazivaju orgije, potonuće svijesti u magmu nesvjesnog, da bi se do vrhunca dovelo ono od čega dušu treba osloboditi". (Chevalier, J. i Gheerbrant, A. Rječnik simbola, str. 19, 121, 122, Nakladni zavod MH, Zagreb 1989). O navedenoj temi vidi i podatke u knjizi: Hall, J. Rječnik tema i simbola u umjetnosti, str. 17, 204, August Cesarec, Zagreb 1991.

zajedno s dekorativnom stucco-kompozicijom dvaj polja uz duže stranice slike, čini cjeloviti ansambl funkciji ukrašavanja svodnog prostora. Na navedenom se mjestu slika nalazi od lipnja 1883. godine, kada j bila okončana gradnja palače. Zbog nepristupačno smještaja bila je nijemi svjedok svih promjena funkcija palače¹⁶, te ju je kao dio svog identiteta, ali i kao jednu od mnogih nepoznanica iz povijesti ove palače naslijedila i Moderna galerija, korisnik njezinih prostor od 1934. godine. Do sada neisčitana, neistražena neobjavljena slika zavređuje detaljniju stručnu ekspertizu. Polazišta što ću ih iznijeti mogu bit poticajna i korisna u daljnjim pokušajima rješavanja atributivnog problema ove slike.

U nacrtima palače Vranyczany iz 1880. objavljenim u Viestima Društva inženjera i arhitekata 31 prosinca 1885., u sklopu prikaza "Kuća g. baruna Ljudevita Vranyczany-Dobrinovića u Zagrebu", na listu 18 tlocrt je prvog kata palače - barunovog stana, s navodima pojedinih stambeno-prostornih jedinica¹⁷. U prostor stubišta ucrtana je svodna dekoracija - u centralnom je polju crtež drveta na stijeni, dok se sa svake duže stranice slike nalazi po jedno segmentno zaobljeno polje s dvije simetrične figure putta u svakom polju, što podržavaju (odgrču) zavjesu nad krunom okićenom nojevim perjem. Iznad krune su stilizirani baldahini, a ispod nje štit grba s motivom isprepletenih ljliljana. Stilizirani vijenac od lovorovog lišća obrubljuje segmentno zaobljeno polje i sliku smještenu u samom njegovom središtu. Ispod navedenog prizora s anđelima je konha obrubljena identičnim vijencem od lovorovih listova. Vijenac se proteže uokolo geometrijskog stucco okvira slike. Bez svake je sumnje da je u nacrtima palače iz 1880. i kvadratična slika u sredini bila predviđena kao bitan konstitutivni element unutarnjeg oblikovanja svodnog dijela prostora.

Tema slike što je u svojim zapisima spominje dr. Milan Vranyczany Dobrinović, "U cara Trajana kozje uši", izvorno predstavlja ilustraciju pripovijesti klasične starine "Midin sud" poznatu i u varijantama "Apolon i Pan" i "Apolon i Marsija". Grčku legendu o glazbenom natjecanju Apolona i njegovog rustičnog suparnika Pana, i frigijskom kralju Midi koji je, voleći više svirku Panove frule od uzvišenih zvukova Apolonove lire, bio obdaren magarećim ušima, nalazimo zabilježenu i protumačenu kod nekoliko autora¹⁸. A. Pigler u knjizi "Barockthemen: Eine Auswahl von verzeichnissen zur ikonographie des 17. und 18. Jahrhunderts", publiciranu u Budimpešti 1956. godine navodi brojne talijanske, francuske i nizozemske eslikare 17. stoljeća kojima je tema Midinog suda bila slikarskom inspiracijom.

Tako primjerice Guida Renia (1575-1642) čiji se "Midin sud" nalazi u Staroj Pinakoteci u Münchenu i Nicholasa Poussina (1594-1665) koji je 1630. naslikao sliku "Mida i Bakho", također u fundusu Stare Pinakoteke u Münchenu.

Nepoznati autor slike "Midin sud" u palači Vranyczany, prišao je ovoj temi s nakanom da ideju pobjednika (Apolona) i gubitnika (Pana) interpretira sukladnošću sadržaja mita i likovne forme. Osnovu kompozicije tvore dvije grupe, raspoređene u lijevoj i desnoj polovici kvadratičnog kadra. Akcentuirao je kao sadržajno bitnu, pa stoga i predimenzioniranu grupu koju čine Apolon i Mida na desnoj strani kompozicije, te je tako naznačio težište i početak u čitanju priče, kao i likovne kompozicije. Kao bitna komponenta kompozicije svjetlo je vođeno tako da je u najizražajnijem kontrastu s zatamnjenjem, koncentrirano upravo na liku Apolona. On je nosilac napetosti trenutka kojem prisustvuju svi ostali sudionici događaja. Mida još nije ugledao svoj lik u ogledalu što mu ga pruža Apolon, a jedna od nimfi svoje zaprepaštenje kraljevim uresom izražava gestikulacijom primjerenom njezinu iznenađenju. Svjetlom koje je zaustavljeno na liku sjedećeg Apolona potencirana je važnost značenja Apolona, a on je izdvojen kao pobjednik glazbenog natjecanja i promicatelj božanske glazbe. Od svih, pak, atributa što se mogu javiti kao označitelji njegovih službi, Apolona kao boga pjesništva i glazbe označuje lovorov vijenac i viola s gudalom (lira da braccio), vidljiva uz sami donji rub slike.

Okrenuvši Pana leđima k nama, a licem od nas, umanjivši na taj način njegovo značenje u odnosu na Apolona, nepoznati slikar označuje ga gubitnikom. Međutim, finom tonskom modelacijom ističe izražajnost njegovih golih leđa. Oblikovanje dječake figure Apolona, nježnih crta i punašna lica, te čvrste tjelesne konstitucije, harmonizira s tankočutnom modelacijom leđa mnogo starijeg Pana. Postavši sljedbenikom Dionizijskog kulta kralj Mida je izabrao čari zadovoljstva umjesto razumnog sklada, te bio obdaren uresom kojega se nikad nije oslobodio.

Figuralnu grupu u lijevoj polovici kompozicije Midinog suda čine Pan označen šiljatim ušima, jarčjim nogama, siringom i pastirskim štapom, zatim dvije nimfe koje sjede zajedno s njim u podnožju stijene, te nagi gorski bog Tmol - sudac glazbenog natjecanja, ovjenčan vijencem od hrastova lišća. U razmještaju likova ove grupe, vizualno se izdvajaju Pan i Tmol kao protagonisti ideje pobjednik-gubitnik, koju dijele s grupom Apolona i Mide. Kao svojevrsno popunjenje prostora i ujednačenje dviju nekoherentnih prostornih cjelina,

javljaju se dvojica bradatih satira - jedan, obgrlivši stablo obraća se Panu, a drugi iznad njega, pogled je usmjerio Tmolu koji sjedi iznad sviju, na istaku stijene pokriveno draperijom.

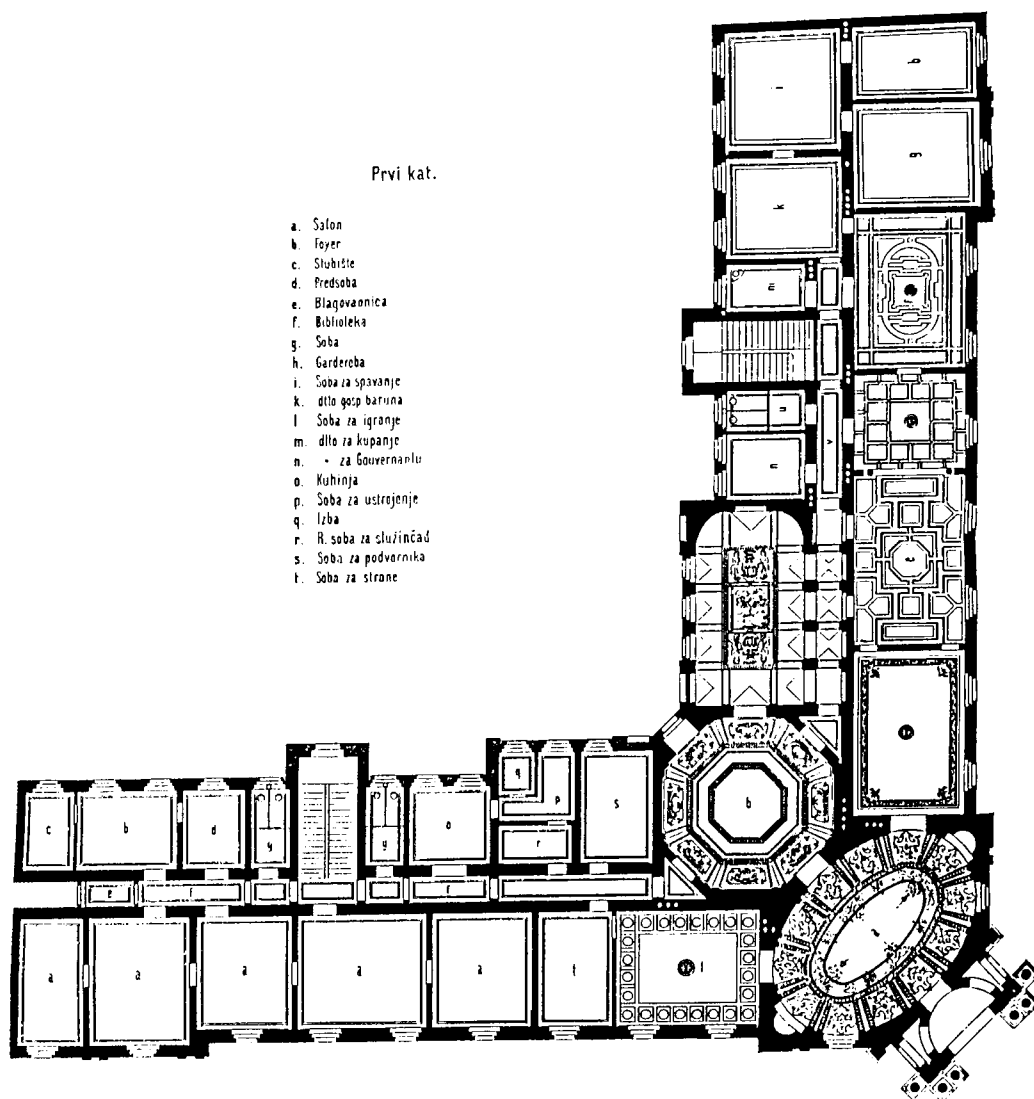
Apolon i Mida dominiraju desnim donjim uglom, sprijeda, a Tmol je postavljen dijagonalno u lijevi gornji kut slike, dublje povučen. Prostorna distanca Apolona i Mide nije uvjerljiva, a dimenzije sjedećeg i stojećeg lika su neusklađene. Lik nimfe tik ispod Tmola u pola je manji od Apolona, a da i ne govorimo o njenim dimenzijama u odnosu na Midu. Umanjenja bi, evidentno, trebala sugerirati prostorno uzmicanje u dublji plan slike, no prostorna nekonzistentnost upućuje na moguću eklekticističku metodu (tzv. pastiche) kojom slikar, bez sumnje akademskog obrazovanja, okuplja na sceni protagoniste ove priče. Možda je slikar koristio već gotovi predložak za čitavu kompoziciju, a možda i predloške za svaki lik posebno, te ih potom međusobno usklađivao (stavovi, izražaj lica, komunikacija gestama i usmjeravanjem pogleda). Da li je monumentalna figura Apolona, izrazitog plasticiteta forme, realizirana kombinacijom dvaju predložaka - jednog za tijelo, drugog za glavu - upravo kao i figura nimfe koja sjedi sučelice Panu?

Međutim, s obzirom na kvalitetu oblikovanja i kolorističku profinjenost, vjerojatnije je da je slika Midin sud autentično djelo kasnog baroka - kraja 17. stoljeća, iz ruku talijanskog, akademski obrazovanog slikara. Stoga bi, s obzirom na venecijanski kolorit, bilo uputno istražiti analogije slikarima venecijanskog baroka, a također istražiti i krug slikara oko Aniballa Carraccia u Rimu, autora brojnih baroknih klasicističkih kompozicija. Značajke baroknog komponiranja vide se u nastojanju da se praćenje događaja učini dinamičnim - pokretom tijela, gestikuliranjem, prekrivanjem jednog lika drugim, igrom svjetla i sjene, zatamnjenjima i osvjetljavanjem formi, te vođenjem kretanja po dijagonalnim osima. Svaki je lik zaustavljen u karakterističnom stavu. Figura Pana, zapravo akt s leđa, prekriva lik nimfe lica okrenutog prema Midi. Njeno stopalo dotiče stopalo druge nimfe koja svoju zatečenost izražava uzdignutom rukom raširenih prstiju. Njih dvije zajedno čine osnovicu trokuta čija je krajnja točka sjedeća figura Tmola na stijeni. Kretanje se nastavlja dijagonalno - pogled Tmola, podignuto zrcalo, Apolon i kralj Mida, a istovremeno položaj tijela i okret glava dviju nimfi i Apolona prema Midi tvore drugu dijagonalnu os unutar ove barokne kompozicije. Otvaranje prostora iza figure Tmola također govori u prilog baroku kao stilskoj odrednici slike.

Budući da se na slici ne uočavaju specifična skraćena forma s obzirom na zahtjeve koje bi pred slikara postavila svodna pozicija, zaključujemo da je ovu izvorno štafelajnu sliku barun Vranyczany po vlastitom izboru izlučio iz svoje zbirke, te je ona smještena u središte stucco dekoracije ogledalnog svoda nad reprezentativnim mramornim stubištem palače. Slika što je barunu bila toliko interesantna i očito bliska, svakako je morala imati značenje inicijacije u osobno, od baruna cijenjeno i njegovano svojstvo. Slika i njezin moto vrline, i pouka: Zaklela se zemlja raju da se sve tajne saznaju, komplementarni su ovdje na način da očigledno prenose željeno značenje. Upravo zbog proniknutog značenja, kao parabola vrline, a ne samo kao svodna dekoracija, smještena je na svod glavnog stubišta, dobivši ujedno i značenje impresse, toliko popularne tijekom 16. i 17. stoljeća. Kao osobno geslo ili spomen na izvjestan događaj iz života nalazimo je, na primjer u kutevima ukrašenih stropova palača - obitelji Gonzaga, Medici i Farnese.

Davši izgraditi svoj dom po uzoru na aristokratske palače, opremivši ga raskošnim dekorom i mobilijarom iz venecijanskih, bečkih i domaćih radionica, barun Vranyczany nije propustio da slici kao središnjem motivu unutrašnjeg ukrašnja dade značenje impresse.

Sliku "Midin sud" ili "U cara Trajana kozje uši", definirano kasnim, najvjerojatnije venecijanskim barokom kraja 17. i početka 18. stoljeća, biti će potrebno podvrći i detaljnim - suvremenim metodama istraživanja kako bi se riješio problem atribucije ovog vrijednog djela.

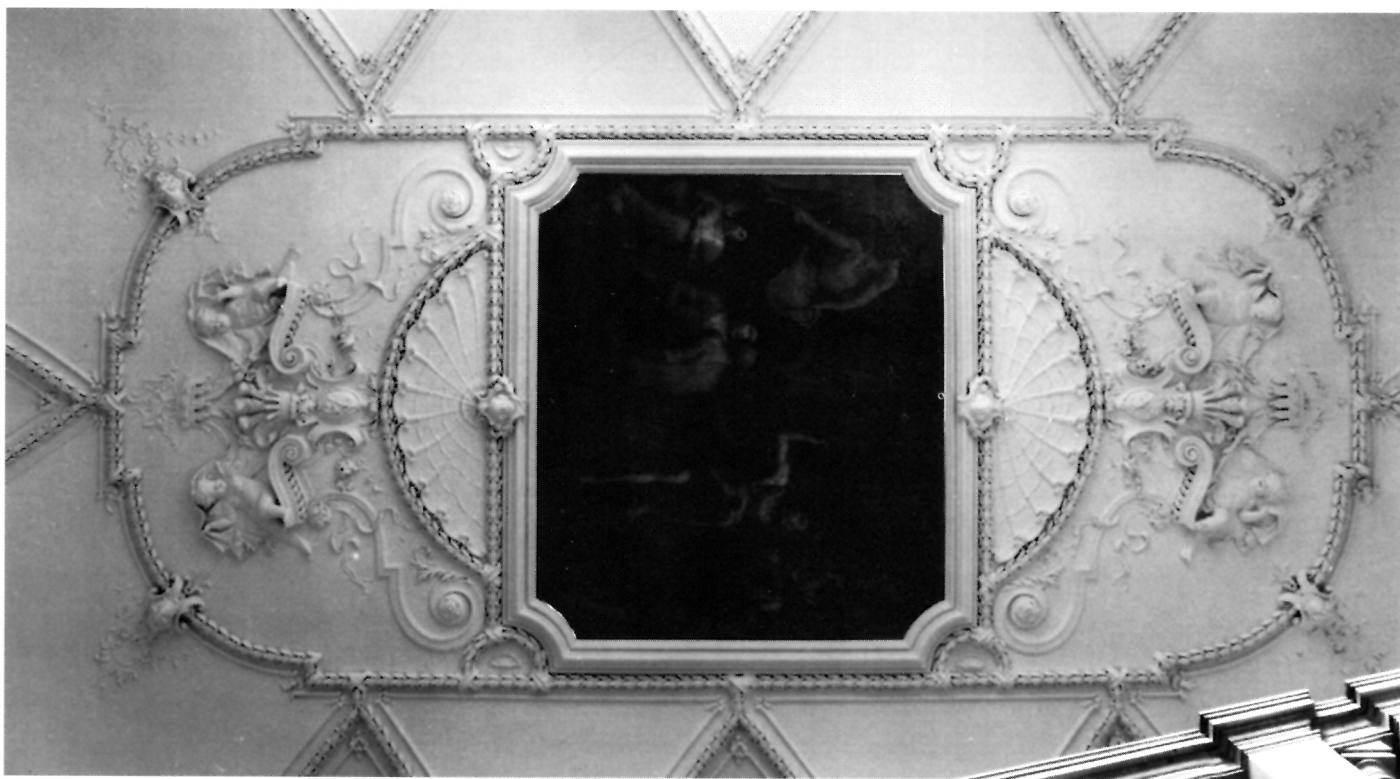
1. Tlocrt prvog kata palače baruna Ljudevita Vranyczanya-Dobrinovića na uglu Strossmayerova trga i Hebrangove ulice u Zagrebu, danas zgrada Moderne galerije

Na slijedećoj stranici:

2. Stubište palače Vranyczany - Dobrinović, s pogledom na stropnu sliku, foto: nepoznati bečki fotograf, 1884., fototeka Moderne galerije (MG)

3. Reprerentativni stubišni prostor, u razini prvoga kata, foto: L. Mjeda

4. Slika "Midin sud" na svodu stubišta unutar bogate stucco dekoracije, foto: L. Mjeda

5. Nepoznati autor, Midin sud, ulje/platno, 230x260 cm, kraj 17. st., foto: L. Mjeda

6. Tmol, detalj, foto: L. Mjeda

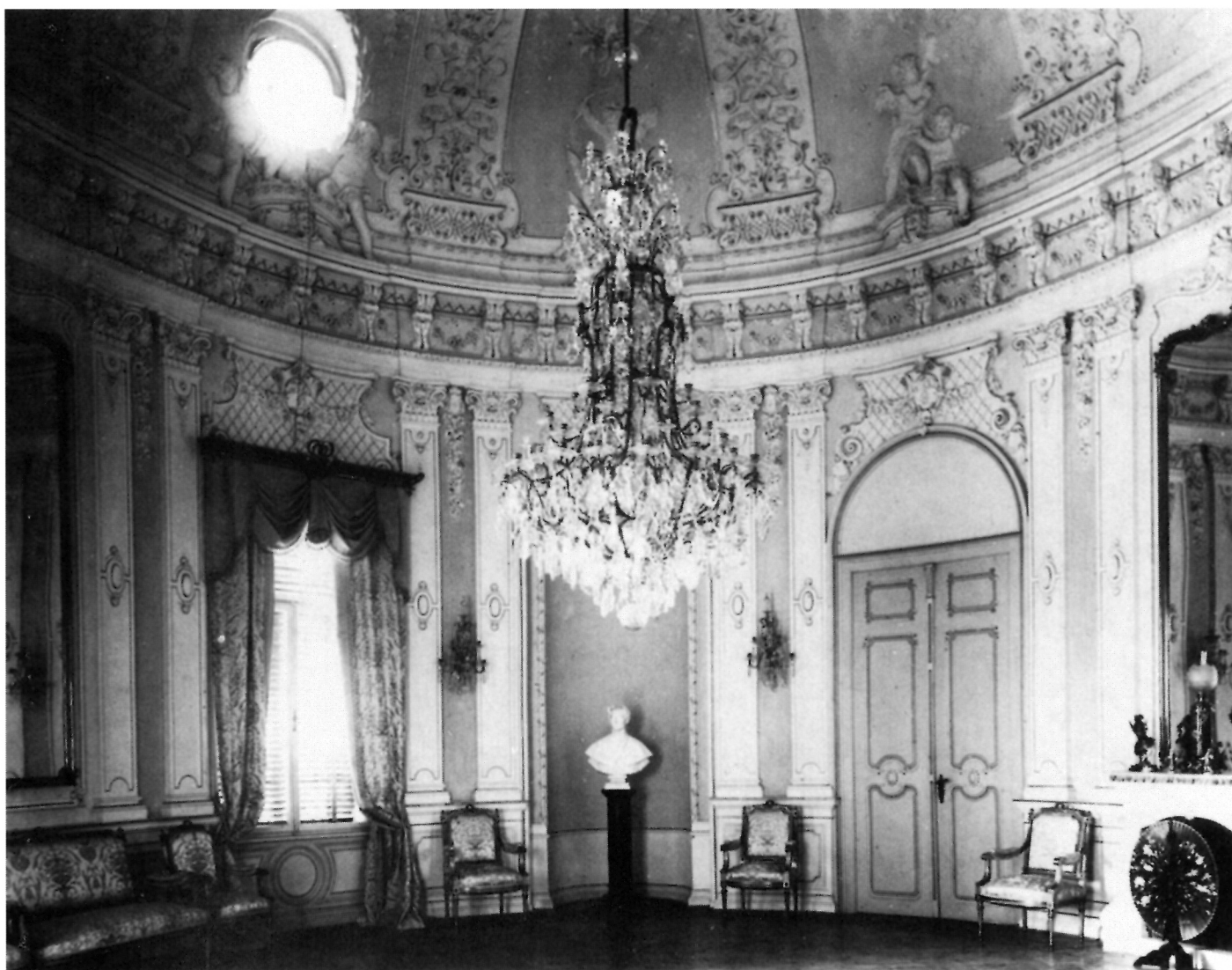
9. Nimfa i Pan, detalj, foto: L. Mjeda

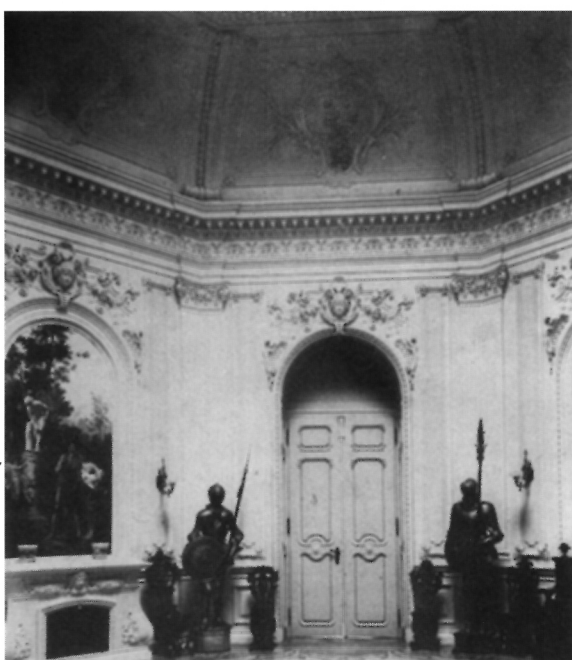
7. Nimfa, detalj prethodne slike, foto: I. Jurčević

8. Nimfa, detalj, foto: I. Jurčević

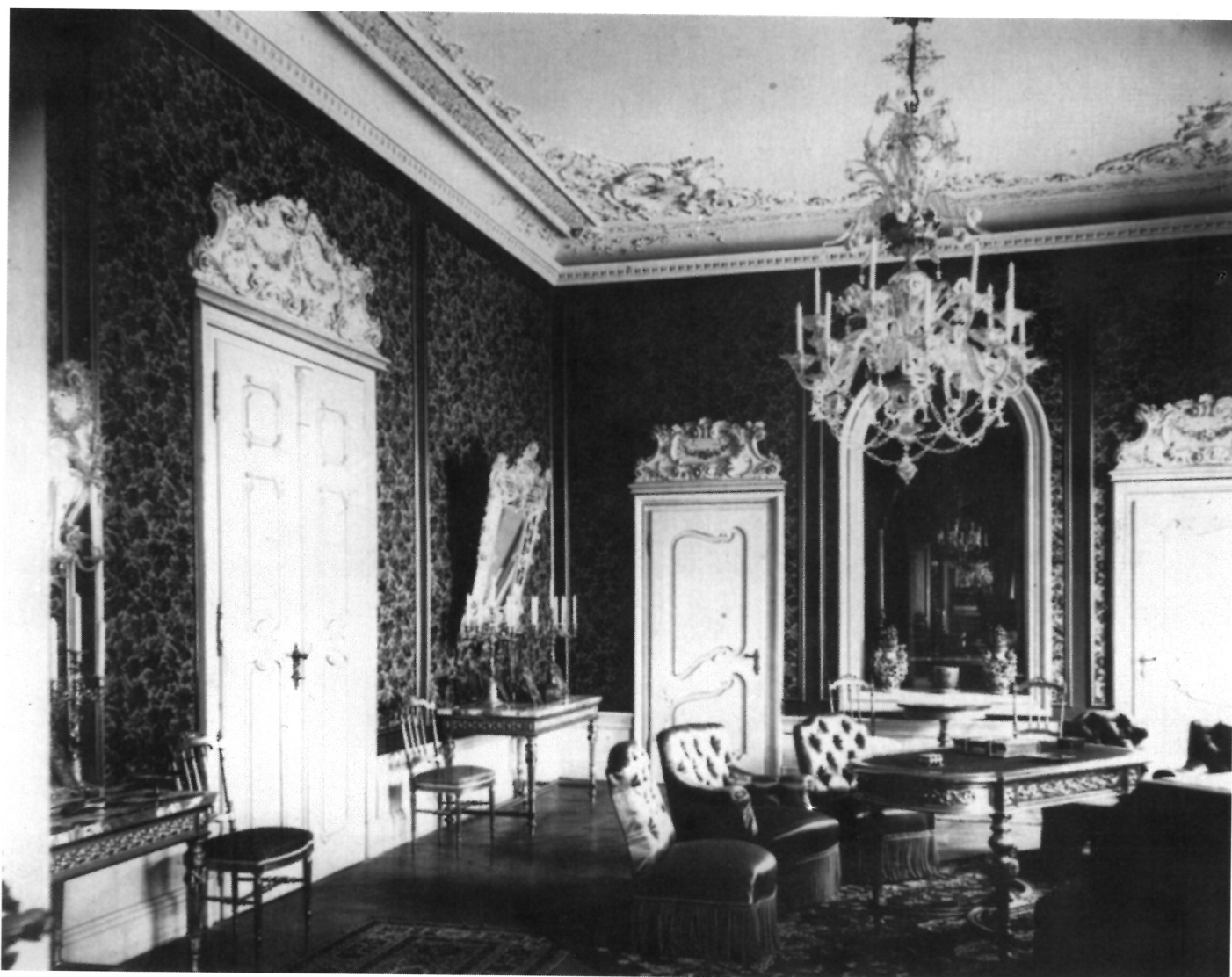

10. Ovalna plesna dvorana, foto: nepoznati bečki fotograf, 1884., fototeka MG

11. Vorhalle, oktogonalno predvorje, foto: nepoznati bečki fotograf, 1884., fototeka MG

12. Plavi salon,, foto: nepoznati bečki fotograf, 1884. fototeka MG

13. Budoir, foto: nepoznati bečki fotograf, 1884., fototeka MG

14. Soba za biljar, foto: nepoznati bečki fotograf, 1884.

15. Biblioteka, fototeka MG
foto: nepoznati bečki
fotograf, 1884.

16. Blagavaonica, fototeka
MG, foto: nepoznati bečk.
fotograf, 1884.

Đurđa Petravić-Klaić:
Internal decoration of the Vranyczany-Dobrinović Mansion (1883) in Zagreb

The reviews of the history of building of the mansion of Baron Ljudevit Vranyczany-Dobrinović in the former Kuković street in Zagreb give the years from 1881 to 1884 as the dates of completion of the construction. The mansion has been built in the historic style and since 1934 has been used by Gallery of Modern Art to present Croatian art of the 19th and 20th century. On the basis of documentary proofs in archives, articles published in "Narodne Novine" (1881 - 1882) and of original documents referring to the construction of the mansion on 12, Strossmayer square that are being kept in the National Archives in Zagreb, it is possible to conclude that a part of the mansion was used as an apartment house from 24th March 1883 on. The mansion was completed in June 1883 which is proved by the fact that Baron Vranyczany on that date applied to the Committee of Building and Fire fighting of the City of Zagreb to be issued a "residence permit" for the whole building.

The existing research papers concerning the building do not mention the internal decoration of the mansion. In the photographs that are being published in this paper and which were, together with a description, donated to the Museum of the City of Zagreb by Ljudevit's son Dr. Milan Vranyczany-Dobrinović (album: *Palais Ludwig Baron Vranyczany in Agram*), an exceptional elegance of the interior can be perceived — luxurious furniture, abundance of paintings which show the Baron's collecting passion and the beauty of decorations — stucco works with groups of figures and ornaments made of white plaster. Greater part of the text deals with the painting by an unknown author (oil on canvas) situated on the mirror ceiling of the main staircase in a double stucco frame of leaves. The painting has not only the function to decorate the entrance in the palace but also has the significance of an imprese — the Baron's personal and cherished characteristics and slogan.

The painting is interesting as an iconographic and attributive problem. It is an illustration of the story of "Midas' Judgment" — a Greek legend about a musical contest between Apollo and Pan and of Frigian king Midas who was, preferring the Panpipe, given donkey's ears. Giving the available data about the painting, the author leaves open the question of attribution. Dr. Milan Vranyczany called it a "Venetian painting". Considering the dimensions of figures and their arrangement there opens a possibility that the eclectic method (*pastiche*), in which a painter of academic education gathers together all the protagonists, has been used. It was customary to use ready made patterns for the whole composition as well as for individual figures. Another possibility is that the painting "Midas' Judgment" is an authentic work dating from the late Baroque (end of the 17th or beginning of the 18th century) by an academically educated Italian painter.